

Ingezonden

(Over ingezonden stukken kan niet worden gecorrespondeerd. Ze kunnen ook niet worden teruggezonden. Anonieme inzendingen of stukken zonder duidelijk adres van de inzender worden niet in behandeling genomen. De redactie behoudt zich altijd het recht voor de stukken in te korten. De maximale lengte is als regel 400 woorden. Red. LC).

Frysk weekblad

Netuurlik moet „Frysk en Frij” blieden, krek liek as de FNP en „Radio Fryslân”, al was et aliend mar om et Fries te beweren en te bevodderen (al zol et mooi wezen, as ze ok wat meer ommedaenken an de Stellingwarven, Et Bildt en et Stadsfries gaven), aanders is et hier binnen tien jaor allemaole Hollaans en Duuts wat de klokke slat. „Hjir”, „De Strikel” en „De Ovend” kun zoks niet opkeren, liekemin as een peer bladzieden in de weekaenden in de kraanten.

Mar et is vanzels wel de vraoge, as et mit „Frysk en Frij” (letterlik en feguurlik een kostber veertien-daegs blad) niet wat anders en beter kan. Ten eerste zol et dan minstens ien keer per weke verschienen moeten, wit et meer en beter bij de daegelikse dinkies in Friesland blieden. Now bin et vaeks (mooie) artikels, die krek liekegoed in een maondblad of een vorrelsjaarblad kunnen. Met aandere woorden, men kan op disse maniere van een veertien-daegsblad niet bij de tied en dus niet voldoende bij de interesse van de meensken wezen, zoas een dagblad dat redelik en de radio (plus tillevisie) beter kunnen. Een weekblad is wel et minste veur een kraante die niet al te folkloristies overkommen wil. En as twiede: et moet mit de distribusie van de losse verkoop veule beter. As veurbeeld: men moet in disse kontrei zeuven kiosken of boekhanels oflopen om et kastnummer bemachtigen te kunnen en zoks werkt d'r ok niet an mit veur de propegaande om laeter es vaaste abonnee te wodden.

Et vaalt dan te overwegen, om mit de beide kraanteredaksies praoten te gaon om as apat „katern” te verschienen, want de dagblaeden wo'n in et weekaende de hieltied dikker (kiek bg. naor de „Volkskrant”). Of, as men toch een tedschrift blieden wil, in de maande mit de „Friesland Post”, daar ok een edisie in et Fries van verschienen laoten kunnen. Misschien wil die ok wel twee keer in de maond verschienen, of om de veertien daegen ien keer in et Fries. En as al die meensken, die Frysk en Frij” beholen willen, heur now es „en masse” abonneerden. Hoe dan ok, dit bin wat idenen die bij oons weten niet eerder op de bodden kommen binnen. En as d'r mar wat meer Stellingwarfs in komt, vanzels. Ok dat maekt al gauw honderd abonnees meer.

Berkoop.
Stellingwarver Belangen.

Frysk en Frij

Natuerlike ûntwikkelings binne net te kearen. Hoewol't ik net baarnend optimistysk bin oer de takomst fan it Frysk, leau ik likegoed dat alles dien wurde moat

om it libben deryn te hâlden. Der binne ek noch minsken by 't soad dy't har dêr foar ynsette wollen,

mar dy kinne no ienkear net sûnder de prinsipiële en benammen finansjele stipe fan de provinsjale polityk. Ik miende, dy wie har ek wol fan har ferantwurdlikheden op dit mêd bewust.

It útstel fan deputearre Liemburg om de subsydje-knop foar it wykblêd Frysk en Frij yn ienkear om te draaien, komt my dan ek nuver oan. It giet fansels te fier om de takomst fan it Frysk op te hingjen oan it ferskinen fan dizze iene krante, mar oan de oare kant is Frysk en Frij al in taal-ideologysk bolwurkje op himsels. Der moatte dêrom goede argumenten wêze om sa'n blêd om hals te helpen. Deputearre Liemburg mient dy fûn te hawwen yn it te lege tal abonnees fan 5000, wat my nefens Fryske begripen in ûnhue-rich heech sifer liket. Natuerlike ûntwikkelings binne net te kearen, mar dit útstel komt del op in kulturele eutanasy.

Der hawwe yn dizze kolommen argumenten by de rûs stien foar it behâld fan Frysk en Frij. It hat gjin doel en eidzje dy allegear nochris oer. Ik slút my der by oan. By wize fan oanfolling soe ik noch neame wolle it feit dat Frysk en Frij in protte omtinken jout oan de Fryske literatuer. Nije útjeften op it mêd fan proaza, poëzij en berneliteratuer wurde yn it blêd wiidweidich besprutsen. Dat soks ûnder de oandacht komt fan sa'n 15.000 lêzers, is foar de literatuer fansels in goede saak.

Ik bin de ôfrûne wiken nochal wat minsken tsjinkommen dy't Frysk en Frij sa'n suertsje-achtich krantsje fûnen. As ik dêr op trochfrege, die sûnder útsûndering bliken dat dy minsken al jierren gjin abonnemint mear hiene. Miskien kin dat wer even regele wurde.

Tollebeek. Eppie Dam.

't Hie net moatten

„It hie nea wêze moatten!”. Dat wurdt sa faak sein as men efter de feiten stiet. Sa binne der yn Fryslân bygelyks states en gebouwen ôfbrutsen, dêr't men no fan seit: „It hie nea wêze moatten”. It sit blykber yn it Frysk aard om earst de dingen oer jin komme te litten en dan mei eameljen te begjinnen. De tiid fan Verrit en Malorix, de twa Fryske oanfierders dy't nei Rome teagen om rjocht te easkjen, leit fier efter ús. Wa't in bytsje fan'e eigen skiednis ôfwit, wit ek dat ienriedigens en fêsthâldendheid, net altyd ús sterkste punt west ha, ek al steane wy as stiifkoppen bekend. Friezen litte harren ieuwenâlde taal fersleaukje, en salang 't Heech, Hitzum, Ljouwert ensafuorthinne yn „Holland” lizzen bliuwe, sil dat ek wol net feroarje. Mar betink wol, dat Hollân ús ferhûddûkje wol.

Der wurdt lake om dat hantsjefol echte Friezen dat noch foar taal en kultuer opkomt. Och, hja stjerre fansels wol út, mei alles der op ta. Mar, wy meie net yn alles Hollân de skuld jaan. Wysels binne sleau en hawwe ûnderelkoar faken in protte krityk op

harren dy't har ynsette om te bliuwen dy't wy binne. Sa wurdt bygelyks folksskriuwerij fakentiden troch oaren dy't men de boppe-laach neame mei, de grûn ynwâde, omt it gjin literatuer, wat dat dan ek wêze mei, is. It kin de Hollânske skriuwerij net belykje faaks, mar is wol taalbefoarderjend. Wylst, krekt troch temin ûnderrjocht yn'e eigen taal en skiednis, de moderne Fryske skriuwers troch it folk faak net ferstien wurde.

Ienriedigens op elk mêd is yn Fryslân breanedich en oars bliuwt it eameljen efternei. Der is al mear oer skreaun, it wykblêd Frysk en Frij - tinkris ta! - sil as der gjin feroaring komt, ferdwine.

Dêrom soe ik tsjin alle echte Friezen en harren dy't it goed mei Fryslân miene, sizze wolle: „Soargje dat der in Fryske krante bliuwt! En dat wy strakaansens net hoegje te sizzen: „Spitich, dy Fryske krante hie nea ferdwine moatten.”

Sa'n foege hûndert jier werom frege de Fryske folksdichter Piter Jelles Troelstra him ek al ôf: „Scil Fryslân Fryslân bliuwe, / Yn lân fol krêft en kriich en trou, / Weitse op den, Fryske ljuwe, / Fen wâld en fean, fen greide en bou! / Kom, âld skier laech! / d'útwydske wyn, / Forspije as 'it alderminst feyn.”

Frentsjer. Harmen Haringa.

Jacht bij stad

In de Leeuwarder Courant van 5 december staat een bericht dat b. en w. van Leeuwarden hebben besloten, de bestaande jachtvergunningen niet te verlengen. een verblijdend bericht voor iedereen die het niet eens is met een onnodig doodschieten van dieren in de vrije natuur. De jagers reageren kwaad, staat in een verslag van de LC van 8-12. Het wijze en diervriendelijk besluit betitelt men met „bloempottencultuur”.

Nu kan men voor of tegen jacht zijn, maar het is zeker verstandig, deze wreed-ogende „sport” in de directe omgeving van woon- en recreatiegebieden te verbieden. Waarom moeten mensen ongewild geconfronteerd worden, met wat een jager noemde „mijn hobby”? Men beweert dat bij een eventueel verbod in het omschreven gebied, de jacht zich naar elders zal verplaatsen en gewoon doorgaat.

Het resultaat van zo'n jachtverbod is echter wel dat bewoners van de randgebieden van Leeuwarden en bezoekers van de Groene Ster niet meer ongewenst in aanraking behoeven te komen met het jachtgebeuren. Ook zou men kunnen denken aan het fietsverkeer van woonforensen en schoolgaande jeugd via het landelijk weggetje. Tietjerk-Leeuwarden.

Er zijn gelukkig nog hazen, eenden en fazanten, overigens wel in beperkt aantal en beslist niet het biologisch evenwicht verstorend.

Juist vrij in de natuur levende dieren maken mede het wonen in een landelijke omgeving (bijvoorbeeld Camminghaburen) interessant en prettig. Is het voor een bezoeker van de Groene Ster niet leuk, een ontmoeting te hebben met een spelend hazenpaar? Conclusie: jacht hoort niet in de nabijheid van woongebieden of recreatie-terreinen.

Tietjerk. L. Visser.

„Lange jacht”

As op 30 desimber, middeis om twa oere hinne, yn 'e Ruterpolder fjouwer mannen wol langer as in oere in hazze opjeie, sadat it bist gjin kant mear út kin; dêrmei it hiele fjild (fol mei guozzen) yn ûntsjoer bringe, wêr is dan noch de leafde foar de natuer?

Drylts. Bart Steensma.

Kindje Jezus

Tot mijn verbijstering las ik in de LC van 21 december j.l. dat een zwart kindje schrikwekkend zou zijn in een levende kerststal in het bijbels museum van de Heilige Landstichting bij Nijmegen.

Dat een stichting als de Heilige Landstichting ook al mee doet aan discriminatie, is wel een heel slecht beurt. Ik dacht dat Jezus voor iedereen op aarde is gekomen. Misschien was hij wel zwart, en wat maakt een huidskleur toch uit?

Hoe zou men van een zwarte, bruine of wat voor kleur baby ook, schrikken? Nee, Heilige Landstichting dit klopt van geen kant.

Leeuwarden. Een moeder.

Kerst zonder dieren?

Graag wil ik reageren op de ingezonden stukken van de stichting „Lekker dier” in de LC van 23 december en van Hoekstra van 24 december „Dierenleed per pond”. Ik erger mij al jaren aan dergelijk geschrijf. In plaats van dankbaar te zijn, dat wij het met elkaar zo goed hebben en geen honger lijden, gaan wij kankeren over dieren die geslacht worden en uiteraard opgegeten. Ik zou graag eens weten hoever zulke mensen het door wilden drijven, geen vlees meer te eten of nog concreter geen beest meer te doden.

Laat ons eens beginnen met de koeien. Om voldoende melk te geven moet een koe eenmaal per jaar een kalf brengen. Van die kalveren zijn de helft stierkalveren. Aangezien wij deze stiertjes en de koeien, die niet meer geschikt zijn voor melkproductie, dan niet kunnen verkopen, is er binnen korte tijd geen veeboer meer over. Dus ook maar zonder melk, boter, kaas enz.

Met de schapen is het precies hetzelfde, of nog erger, want een schaap of een lam heeft alleen slachtwaarde. Met konijnen precies evenzo. Wie gaat nog konij-

nen houden of fokken, als je ze niet kunt verkopen?

Even een ander onderwerp: de paardesport, waarvan ik zelf een echte liefhebber ben. Als een paard niet meer verkocht kan worden voor de slacht, is onze paardesport binnen enkele jaren afgelopen, want dan moet je je paard houden tot het uit zichzelf sterft.

Wat zou er op deze manier overblijven van Friesland? Vrijdags geen markt meer in Leeuwarden, lege weilanden in de zomer en een geweldige werkloosheid onder slagers, veevoerhandelaars, veehandelaren en veeboeren. Misschien dat het openbaar vervoer naar Emmen er wel bij vaart, want als wij nog eens een varken willen zien moeten wij dan naar de dierentuin.

Donkerbroek. D.

Vlees eten

Toch nog een stukje (wrange) humor in de krant van 30 december l.l., namelijk het ingezonden stuk van „Fijnproever” over de verhouding tussen mens en dier. In gedachten zie ik hem al welvoldaan zitten achter het bord met een bio-drumstick, -kalkoen, of -rollade. En dan maar genieten met de gedachte: „Gaat het dier soms boven de mens, of is het andersom?” Het mes erin en de vork erin! Bio-industrie of geen bio-industrie, genot zullen wij hebben. En dan terloops een paar open deuren intrappen over abortus en moederschoot.

Inzender noemt zichzelf een fijnproever, maar op het geestelijk vlak argumenteert hij grof en goedkoop door dingen aan elkaar te koppelen die niets met elkaar van doen hebben. Wat kunnen weerloze dieren eraan doen, dat mensen nogal eens onverantwoordelijk handelen ten aanzien van abortus provocatus? Moeten onze afhankelijke medeschepse-

len voor de zoveelste maal weer betalen wat de mens verknoeit? Wie dat snapt, mag het zeggen?

Er is niets tegen genot en plezier. Integendeel (zie Prediker 9-9). Vlees eten? Dat moet ieder zelf weten. Maar dan niet ten koste van weerloze dieren, die zich niet kunnen verweren tegen de vernuftige geldwinnerij in de bio-industrie. Niet dat de houders van zulke bedrijven opzettelijk martelen. Dat zeker niet, net zo min als slagers lustmoordenaars zijn. Maar de ontwikkeling is haast niet te stuiten, doordat de Mam-mom er achter staat. Laat „Fijnproever” blij zijn dat er jonge mensen zijn, die niet volstaan met goedkope praatjes, maar die geld, goed en persoon inzetten omwille van de barmhartigheid en andere christelijke waarden.

Leeuwarden. Dierenvriend.